

LÜNEBURG RACEN - et naturligt indslag i naturplejen af Per Krogdahl

I sin artikelserie om korthalede får ville redaktionen også gerne fortælle lidt om Lüneburger-racen og fandt det naturligt at henvende sig til denne artikels forfatter, der så vidt det vides er indehaver af den eneste besætning med denne race på Fyn. Nu er det at ha' racen ikke det samme som, at have en fuldgyldig dokumentation at videbringe - tværtimod har det vist sig overordentligt vanskeligt at frem-

Dette er den tredje racebeskrivelse af de korthalede racer.

skaffe noget skriftligt i det hele taget. Derfor skal dette indlæg tages som en opsummering af de erfaringer der er gjort fra forskellig side incl. mine egne siden jeg i vinteren 97/98 traf beslutning om at ville anskaffe Lüneburger fårene.

Lüneburg får i højfynsk vinter 1999

„Plæneklipper-får“

I radioen den vinter hørte jeg i en udsendelse om naturpleje et interview med driftschefen for Storstrøms Amt, som netop havde anskaffet Lüneburgere til at afgræsse bl.a. arealer, som hidtil var blevet behandlet med motorplæneklippere. Fårene blev betegnet som absolut "klædelige" for omgivelserne og dertil meget robuste og overordentlig beskedne m.h.t. pasning, kunne være ude hele året og frem for alt selvhjulpne med hensyn til læmning. Derudover var de naturligvis højeffektive til at holde vegetationen nede. Det lød som sød musik i ørene på et par byboer, som netop havde erhvervet et stykke jord på landet og som sommeren over havde erkendt problemet med en eng, der bare groede til med alskens ukrudt incl. brombær og vilde roser.

Karakteristiske træk ved Lüneburg

Første problem blev overhovedet at få fat i fårene, som ikke synes at appellere til folk med erhvervsmæssige interesser og derfor ikke er særlig udbredt. Det har flere årsager, som det vil fremgå efterfølgende, først en kort beskrivelse af fåreracens udseende. Det er ikke noget stort får, det vejer omkring 40 kg - vædderen no-

get mere. Pelsen er grå evt. grå/brunmeleret med lange stride dækhår og en fin blød bunduld og marvhår til at sikre luft i pelsen. På ben, hoved og hale, som er sorte, er pelsen ganske kort. Begge køn har bagudkrummede horn, vædderen snoede, trekantede horn, fåret tokantede. Halen er kort. Karakteristika som kommer nær det nordiske oldtidsfår, som det giver sig til kende i knoglefund og oldtids-tekstiler, men som slet ikke kan konkurrere med dagens uld og kødfår.

Fra hedefår til „museumsfår“

Lüneburger racen er i 1935 genindført her til landet fra Tyskland. Tidligere var den almindelig på de jyske heder, men forsvandt herfra omkring 1. verdenskrig. Nu vinder den igen frem inden for naturplejen i kraft af sin nøjsomhed og mobilitet og det er ikke alene på hedearealer den har vundet indpas, men benyttes også som autentisk indslag f.eks. på den nyligt udgravede vikingeboplads på Lindholm Høje ved Nørre Sundby og i Ribe Vikingecenter.

Ikke i almindelig handel

Udbredelsen af Lüneburger begrænses sig i dag til forholdsvis få mere eller mindre institutionelle fåreholdere og er således ikke et får der kan er-

hverves i almindelig handel og vandel. Det lykkedes at forhandle os frem til en brugbar startbesætning, naturligvis med M3 status, og d. 14/7-98 modtog vi fra Ribe Vikingecenter 2 får, hver med sit gimmerlam og dagen efter afhentede vi et vædderlam hos fårehyrden ved Storstrøms Amt.

Lav frugtbarhed men problemfrie læmninger

Frugtbarheden hos Lüneburger racen er lav, da tvillinger tidligere blev betragtet som uønskede i hede-produktionens sparsomme kostplan. Et lam pr. får er det almindelige og det var også hvad vi fik over en 3-ugers periode i april 1999. Alle læmninger forløb problemfrit og alle fire moderfår tog sig pænt af lammene uden indblanding fra vor side. Lammene - 2 gimmer og 2 vædder - er kulsorte og meget livlige og halmballer vi havde lagt ud blev flittigt benyttet som "klatrestativer", hvis ikke det var moderen der ganske tålmodigt måtte holde for.

Snilde og god kondition

Af natur er Lüneburger racen ganske fredelige indbyrdes, vædderne dog lidt mere bestemte, medens mennesker givet bliver set lidt an og det er altid med en vis mistænksomhed vi bliver

betragtet og hvis proceduren på den ene eller anden måde afviger fra det sædvanlige, ja så er flokken væk. Det betyder at en vis kondition og en god portion snilde er ønskelig hos fåreholderen, når der heldigvis i sjældne tilfælde er behov for at behandle fårene individuelt. Det skal nødvendigvis ikke være sådan; vi har i 1999 erhvervet 1 vædderlam og 1 gimmerlam, som i mangel af mødre, der kunne tage sig af dem, er opflasket af gode mennesker. De faldt fint til i flokken, men er stadig fuldkommen tamme.

Kødet er mørkt og vildtagtigt

Det af årets afkom, der ikke skulle videreføres i flokken, er vi på forskellig vis kommet af med. Der er således ikke slagtet lam fra dette vort første kuld og vi kan derfor ikke videregive egne erfaringer om kødkvaliteten, men det siges at kødet er mørkt, vildtagtigt i smagen og at det i Tyskland betragtes som en delikatesse.

Helårsklip - til hobbyprægede sysler

Fårene bliver klippet én gang om året - i begyndelsen af juli - og ulden som så er ganske lang må antages at kunne benyttes til mere hobbyprægede sysler, såsom filtning og fabrikation af garner til udendørs beklædning.

„LARSEN - FOSS'EN OG DE KLODSEDE“ fortællinger fra Øksnebjerg Mølle

ved Bente Foss

Mad og „Metter“ Foder og formering.

Nyt år og ny læmmesæson står for døren. Bare fremad med det hele, ikke skue bagud hele tiden, som i den sidste tid før årsskiftet. Selvfølgelig, vores erfaringer skal vi ha' med i bagagen, men det er ikke det samme, som hele tiden at tale om dengang da....

Vi har i årenes løb gjort en del erfaringer med får og læmninger. Med få dyr har det fungeret fint med at hvert dyr havde sin boks at læmme i, og vel at mærke, stod der længe. Vi lavede nogle fine skillerum (af forskallingsbrædder), der stod mellem et par revler, der var sømmed på siderne af de gamle svinestier.

Lammehullet

Når fåret havde gået et par dage med sine lam, skilte vi ca 1/3 af boksen fra til „lammehullet“, og de små kunne nu æde i fred og ro. De kunne også godt lide at ligge inde hos sig selv. Et år fandt vi på at bruge spåner i alle lammehullerne. Det var let at holde og vældig pænt at se på.

Artikel nr 2 fra Øksnebjerg Mølle, hvor Bente denne gang kikker lidt tilbage for at se på udviklingen i fåreholdet fra bare 2 moderdyr til i dag 30-40 moderdyr. Men selvfølgelig også lidt om læmningerne

Da fårene blev lidt flere, satte vi to sammen, og lammene var nu virkelig glade for deres „helle“, den anden mor kunne jo godt finde på at puffe. Et år lavede vi en stor boks til 8 får, og hele forsiden blev forsynet med ædehuller, og selvfølgelig brugte lammene ikke kun deres flotte store lammeskjul, men de løb frejdigt ud og ind af fårenes ædehuller, indtil de nåede en størrelse, der satte en stopper for den trafik. Hvor sådan et lam dog kan bræge, når det sidder som en lodden prop i et foderhul, og alle de andre løber og hopper et helt andet sted.

Lam i fodertruget

Systemet virkede helt godt - det betyder nogenlunde. De søde lam laver meget andet end at hoppe og stanges, de leverer betydelige mængder af urin og klistret gødning - og ingen af delene hører hjemme i et fodertrug.